WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO
ORGAN ZWIĄZKU ZAWODOWEGO WIELKIEGO PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO PAŃSTWA POLSKIEGO
WYCHODZI 1-go i 15-go KAŻDEGO MIESIĄCA
ROK I | WARSZAWA, DNIA 15 LISTOPADA 1926 R. | NUMER 6
Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 14, telefon 410-14

WSPÓŁPRACA RZĄDU ZE SFERAMI GOSPODARCZEMI

Zasada tworzenia fachowych ciał doradczych, które mogłyby kompetentnie oceniać projekty rządowe, jest uznana powszechnie. W przeżywanym obecnie okresie — kiedy „kryzys parlamentaryzmu" uwydatnia się ze szczególną siłą, powoływanie instytucyj doradczych, złożonych z fachowców, nabiera jeszcze większego znaczenia. Zwłaszcza sprawy finansowe i gospodarcze, w okresie powojennym szczególnie skomplikowane, wymagają dokładnego rozważenia przez specjalistów, których brak w ciałach ustawodawczych często daje się odczuwać. Rady gospodarcze różnego rodzaju mają w Polsce już swoją historję, niekoniecznie szczęśliwą. Obok Rady Przemysłowo-Handlowej, zwoływanej lub niezwoływanej — zależnie od poglądów czy upodobań poszczególnych Ministrów Przemysłu i Handlu, oraz różnych rad specjalnych — obradowała (zwłaszcza w okresie urzędowania p. Wł. Grabskiego) Rada Gospodarcza, mająca zresztą charakter tymczasowy. Ciało to grzeszyło jednak zbytnią liczebnością, a przytem skład jej był tak niejednolity, że rezultaty obrad przedstawiały się dość nikle. Obecny Rząd wkroczył bodaj na jedyną racjonalną drogę współdziałania ze sferami gospodarczemi — drogą *stałej i systematycznej* współpracy.

W dniach 30 i 31 października r. b. odbyło się posiedzenie — pod przewodnictwem p. wice-premjera Bartla, w otoczeniu ministrów, wchodzących w skład Komitetu Ekonomicznego i przy udziale około 70-ciu przedstawicieli sfer rolniczych, przemysłowych, handlowych i finansowych. Temat rozpraw stanowiły sprawy: zapobiegania drożyźnie, badania kosztów produkcji i wymiany, stałej kooperacji Rządu z kołami gospodarczemi.

Generalnymi mówcami byli pp. senator Stecki, poseł Wierzbicki oraz dr. Battaglia; ponadto szereg mówców uzasadniał szczegółowe postulaty niektórych działów gospodarstwa.

P. Minister Przemysłu i Handlu w dłuższem, z wielką swadą wypowiedzianem przemówieniu, potraktował w sposób jasny i szczery szereg doniosłych spraw bieżących, podkreślając zwłaszcza konieczność podporządkowywania interesów poszczególnych grup lub przedsiębiorstw — interesowi Państwa, jako całości. P. Minister Czechowicz zaznaczył, że jest stanowczym wrogiem nieprzemyślanych eksperymentów gospodarczych; oświadczenie to wywołało żywe uznanie. Przemawiali pozatem p. Jurkiewicz, Minister Pracy i Opieki Społecznej, p. Romocki Minister Komunikacji, p. Niezabytowski, Minister Rolnictwa.

P. wice-premjer Bartel w końcowem przemówieniu zaznaczył, że odbyte narady są tylko wstępem do stałej współpracy Rządu ze sferami gospodarczemi.

Współpraca ta zaczyna się obecnie realizować przez powołanie przy Prezesie Komitetu Ekonomicznego Ministrów — Komisji Opinjodawczej w składzie 15-tu osób (narazie mianowano 13), pod przewodnictwem p. A. Wierzbickiego. Komisja składa się ze „znawców życia gospodarczego", zaś jej zadaniem jest: opinjować zlecone przez przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego wnioski, oraz występować z własnej inicjatywy z wnioskami, dotyczącemi ustawodawstwa gospodarczo-politycznego, jego stosowania oraz urządzeń gospodarczo-administracyjnych.

Komisja odbywa swe posiedzenia conajmniej raz na dwa tygodnie. Prezes Komisji utrzymuje stały kontakt z sekretarzem Komitetu Ekonomicznego Ministrów, od którego otrzymuje informacje, wnioski i materjały, przeznaczone pod obrady Komisji.

Dopiero praktyka życiowa pozwoli ocenić rezultaty stworzenia Komisji Opinjodawczej; życie też wykaże, jak będą realizowane najbardziej słuszne zasady, wyrażone w regulaminie Komisji, a szczególnie doniosłe w zakresie dania jej możności inicjatywy.

MUZEUM PRZEMYSŁU WOJENNEGO

W końcu roku 1924 powstał w łonie Departamentu X Przemysłu Wojennego M. S. Wojsk. projekt urządzenia Wystawy Przemysłu Wojennego. Rezultatem tych zamierzeń jest tworzące się obecnie Muzeum Przemysłu Wojennego, w specjalnie na ten cel przeznaczonym lokalu w gmachu Ministerstwa Spraw Wojskowych, przy ul. Nowowiejskiej.

Po uzgodnieniu stanowiska M. S. Wojsk. z życzeniami poszczególnych gałęzi przemysłowych, powstające Muzeum posiadać będzie następujące działy: przemysł chemiczny (łącznie z gumowym i gazowniczym), włókienniczy, spożywczy, garbarski, naftowy, górniczo-hutniczy, metalowo-przetwórczy, amunicyjny i broni, lotniczo-samochodowy, elektrotechniczy i sanitarno-optyczny.

Fragment głównej sali Muzeum Przemysłu Wojennego.

Muzeum ma na celu przedstawić w sposób możliwie przystępny i rzeczowy współczesny dorobek Polski w zakresie przemysłu wojennego. W ten sposób zostanie ułatwiona ściślejsza współpraca M. S. Wojsk. z przemysłem rodzimym i ograniczenie do minimum korzystania z usług zagranicy przy pokrywaniu potrzeb armji. Dzięki zrozumieniu doniosłości sprawy przez polskie sfery gospodarcze i udzieleniu przez nie wydatnego poparcia finansowego, prace organizacyjne posunęły się już znacznie naprzód, dzięki czemu zbliża się coraz bardziej chwila otwarcia Muzeum. Akces zgłosiło dotychczas zgóra 130 firm, reprezentujących poszczególne gałęzie przemysłu krajowego, związane pośrednio lub bezpośrednio z przemysłem wojennym.

Organizacją działu chemicznego, w którym bierze udział 30 przedsiębiorstw, zajmuje się Wydział Przem. Chem. Departamentu X-go, działający w ścisłem porozumieniu ze Związkiem Przemysłu Chemicznego.

Ponieważ urządzenie wewnętrzne sali, gdzie mają się mieścić eksponaty przemysłu chemicznego i montaż gablotki z tablicami obrotowemi, przeznaczonemi dla umieszczenia prób i wzorów—są już ukończone, przeto poszczególni wystawcy działu chemicznego winni jaknajśpieszniej nadesłać otrzymane z Dep. X. tablice obrotowe, po umieszczeniu na nich swych eksponatów, ilustrujących całkowitą produkcję i szczegółowy jej przebieg w danym zakładzie przemysłowym.

Wobec zamierzonego otwarcia Muzeum w początku roku przyszłego, wytwórnie, które zgłosiły swój udział w organizacji Muzeum, a dotąd nie otrzymały tablic obrotowych, winny, we własnym interesie, zgłosić się po ich odbiór w najbliższej przyszłości, pod adresem Wydz. Chem. Dep. X. M. S. Wojsk.

NA MARGINESIE

Wśród powodzi książek o przemyśle chemicznym, które ukazują się w Niemczech, a są przeważnie dość jałowemi kompilacjami — zwracają uwagę dwa nowe dziełka, bardzo niejednakowej zresztą wartości.

Pierwsze z nich: „Die chemische Industrie Deutschlands" (W. Ebert, Berlin, marzec 1926, str. 119) jest właśnie typową niemiecką książką, stworzoną z wielkim nakładem pracy, a nie przynosząca prawie nic nowego. Temat traktowany pod kątem gospodarczym; metoda badań ściśle naukowa; styl ciężki, acz znamionujący znaczną kulturę duchową.

Zaledwie parę informacyj zasługuje na podkreślenie. Dowiadujemy się więc, że wytwórczość chemiczna zatrudnia obecnie w Niemczech ok. 360.000 robotników *). Zarobki robotników w przemyśle chemicznym wahają się dość znacznie.

Wywóz produktów chemicznych w r. 1925 jest wprawdzie mniejszy ilościowo niż w r. 1913, lecz nie ustępuje mu co do wartości.

Wywóz produktów chemicznych (z wyłączeniem soli kamiennej i soli potasowych).

	Ilość (w tys. ton)	Wartość (w mil. zł. mk.)
1913 . . .	2.529	912
1924 . . .	906	613
1925 . . .	1.743	932

Natomiast import produktów chemicznych zmniejszył się po wojnie, zarówno co do ilości jak i co do wartości.

Wwóz produktów chemicznych.

	Ilość (w tys. ton)	Wartość (w mil. zł. mk.)
1913 . . .	4.297	642
1924 . . .	1.643	256
1925 . . .	2.646	384

Jak wiadomo — Niemcy po wojnie przestali przywozić saletrę chilijską, natomiast zaczęli wywozić znaczne ilości syntetycznych związków azotowych. Jest to najważniejsza przyczyna poprawy ich bilansu w dziedzinie wytwórczości chemicznej.

Znacznie ciekawszą jest książeczka „Die I. G. Farben-Industrie A. G. und ihre Bedeutung" (Berlin, czerwiec 1926, str. 63), której niema w sprzedaży, lecz która kolportowana jest przez pewien berliński dom bankowy, krzątający się koło akcyj przemysłowych, zwłaszcza chemicznych. Książeczka nie rości sobie wielkich pretensyj literackich i jest właściwie umiejętnie napisanym prospektem dla nowych emisyj szeregu przedsiębiorstw, prospektem, zręcznie podlanym sosem naukowych, technicznych i gospodarczych wiadomości.

*) W Polsce ok. 20.000.

Ale właśnie ta bezpośrednia łączność z życiem nadaje dziełku piętno osobliwe i wzbudza zainteresowanie, każąc zapominać o lichym języku oraz o licznych niedokładnych lub tendencyjnych informacjach.

Książeczka obrazuje gorączkową działalność „Interessen-Gemeinschaft" w różnych dziedzinach przemysłu chemicznego. Jak wiadomo — w czasie wojny koncern poświęcił specjalną uwagę przemysłowi azotowemu i osiągnął w tym kierunku zdumiewające wprost rezultaty. W okresie powojennym działalność tego potężnego ugrupowania (posiadającego kapitał zakładowy 800 miljonów złotych marek, a ocenianego na parę miljardów) rozwija się równocześnie w wielu dziedzinach. Obok najrozmaitszych związków azotowych, opracowane zostały nowe kombinacje nawozowych związków fosforowych, a także celowo tworzonej mieszaniny związków fosforu, potasu i azotu. Zwłaszcza otrzymywanie kwasu fosforowego w piecu elektrycznym z fosforytów i łączenie go z amonjakiem rokuje wielkie nadzieje . Metoda ta ma być na wielką skalę stosowana w wydzierżawionych przez I. G. od Bayerische Stickstoffwerke zakładach w Piesteritz.

Doskonałe rezultaty otrzymano w kierunku syntetycznego produkowania kwasu octowego oraz alkoholu metylowego, etylowego i butylowego. Ten ostatni używany jest na wielką skalę jako rozpuszczalnik do nowoczesnych lakierów, opartych na nitro- i acetocelulozie, zaś alkohol metylowy — jako dodatek do mieszaniny pędnej, zastępującej częściowo produkty naftowe.

W dziale barwników — I. G. musi się liczyć z konkurencją tych przemysłów barwnikowych, które w czasie wojny lub po wojnie powstały poza Niemcami. Osłabiło to możliwości eksportowe Niemiec, w niektórych dziedzinach zajmujących wciąż jeszcze przodujące stanowisko.

Nader interesujące są posunięcia I. G. w kierunku opanowania i rozwinięcia przemysłu jedwabiu sztucznego w Niemczech. Działalność rozwija się jednocześnie w trzech dziedzinach: wiskozy, jedwabiu octanowego i miedziowo-amonjakalnego.

Niezależnie od wytwórczości elektrochemicznej prowadzonej dotychczas (fabrykacja sody gryzącej, chloranów, karbidu i t. d.) I. G. rozwija ożywioną działalność w kierunku elektrometalurgji, produkując glin, cer, żelazocer i t. d. Elektrotermicznie wytwarzany jest fosfór, grafit, sztuczne środki do szlifowania, oraz szereg sztucznych kamieni szlachetnych, jak rubin, szafir i t. p.

Produkcja środków farmaceutycznych i fotograficznych wciąż się rozwija, zdobywając nowe tereny zastosowania.

Należy też wspomnieć o takich specjalnościach I. G jak węgiel aktywny, celofan i syntetyczne pachnidła.

Wszystkie te poczynania są dowodem nadzwyczajnego napięcia energji twórczej, jednocześnie w bardzo wielu kierunkach. W Polsce niestety — duch twórczy prawie nie istnieje. Posiadamy szereg warsztatów chemicznych niedość zatrudnionych. Budynki i maszyny stoją bezczynnie całemi latami; chemicy również muszą się zajmować czynnościami administracyjnemi, zamiast pracować twórczo. Kiedyż nareszcie potrafimy wyłonić z siebie zapał do twórczej pracy, aby wyzyskać nasze szerokie możliwości w zakresie wytwórczości chemicznej!

ZNIESIENIE OPŁAT STEMPLOWYCH OD ZAMÓWIEŃ

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 8 października 1926 N. DPO. 8061/VII zarządziło, aby wobec ogłoszenia nowej ustawy o opłatach stemplowych (D. U. Nr. 98, poz. 570):

„na obszarach, na których korespondencja kupiecka podlegała dotychczas opłatom stemplowym, zaniechano natychmiat wymierzania opłat (i kar) stemplowych w tych przypadkach, w których art. 69 p. 4 i art. 91 p. 4 nowej ustawy zwalniają tę korespondencję od opłat stemplowych, jak również, by przy przeprowadzaniu rewizyj stemplowych zaniechano sporządzania protokułów z uchybień w tym zakresie, wreszcie — by sprawy tego rodzaju, w których wystawiono nakazy płatnicze po dniu 29 września r. b. zostały z urzędu umorzone".

Według art. 69 p. 4 nowej ustawy stemplowej wolne są od opłaty stemplowej pisma, stwierdzające umowę sprzedaży rzeczy ruchomych, którą bądź sprzedawca, bądź nabywca zawarł w zakresie swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionego od tego podatku, jeżeli pismo takie jest zaopatrzone tylko w podpis jednej strony i przytem nie jest ani sporządzone, ani uwierzytelnione sądownie lub notarjalnie.

Według zaś art. 91 p. 4 nowej ustawy stemplowej wolne są od opłaty stemplowej pisma, stwierdzające umowę o świadczeniu usług, jeżeli choćby jeden z kontrahentów zawarł ją w zakresie swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo od tego podatku zwolnionego, jeżeli pismo jest zaopatrzone tylko w podpis jednej strony i przytem nie jest sporządzone, ani uwierzytelnione sadownie lub notarjalnie.

Według zatem powyższego okólnika, *znosi się obowiązek uiszczania opłat od tych pism, zwanych powszechnie zamówieniami* (udzielonemi w związku z poprzedzającą je ofertą) *i potwierdzeniami zamówień.*

KRONIKA

Dn. 6 listopada r. b. odbyło się nadzwyczajne zebranie członków Związku Przemysłu Chemicznego przy licznym udziale członków Związku oraz przedstawicieli Rządu, kilku radców handlowych poselstw obcych, akredytowanych w Warszawie, szeregu delegatów organizacyj gospodarczych, przemysłowych, handlowych, banków, zrzeszeń rolniczych, wreszcie sfer naukowych. Stosownie do porządku obrad, zebranie zagaił Prezes Związku p. Dr. J. Landau, podkreślając wielką doniosłość zagadnień naukowej organizacji, poczem głos zabrał p. prof. W. Świętosławski, który w formie komunikatu zawiadomił o mającym się odbyć we wrześniu 1927 r. Kongresie Unji Międzynarodowej Chemji Czystej i Stosowanej w Warszawie. Prof. Świętosławski zwrócił uwagę na wielką doniosłość zarówno naukową jak polityczną Kongresu i wezwał przemysłowców chemicznych do wydatnego poparcia zabiegów komitetu organizacyjnego.

Dyrektor Związku, p. poseł E. Trepka, omówił działalność Związku za okres od początku roku bieżącego, podkreślając specjalnie sprawy celne, taryfowe i traktatowe. Wskazał na możliwość rychłej walki konkurencyjnej z produkcją niemiecką i — w związku z tem — nawoływał do racjonalnego organizowania polskiego przemysłu chemicznego.

Następni dwaj mówcy, pp. Prezydent P. Drzewiecki i inż. T. Zamoyski, omawiali zagadnienia naukowej organizacji, pierwszy w płaszczyźnie ogólnej, drugi — w odniesieniu do przemysłu chemicznego.

W dyskusji zabierali głos pp.: Dr. W. Sachs, inż. M. Bornstein, inż. Holtorf, inż. Kułakowski.

Dn. 9 listopada r. b. odbyło się posiedzenie komisji ścisłej Państwowej Rady Kolejowej; rozważano sprawę wyłączeń szeregu towarów z pod zamierzonej podwyżki taryfy kolejowej, która ma obowiązywać od dn. 1 grudnia r. b.

Dn. 9 listopada r. b. odbyło się w Ministerstwie Skarbu posiedzenie Rady Towaroznawczej, na którem — z pośród spraw, interesujących przemysł chemiczny — postanowiono clić olej sulfurowy, otrzymywany drogą ekstrakcji makuchów oliwkowych, wg. poz. 117 Uwaga do p. 1. Według tej Uwagi clony będzie zresztą olej sulfurowy tylko wtedy, gdy posiada intensywne zielone zabarwienie, charakterystyczny zapach, oraz zawiera powyżej 15% wolnych kwasów.

Dyrektor Związku, p. poseł E. Trepka, został powołany na członka Komisji Opinjodawczej przy Prezesie Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 112 z dn. 9 listopada r. b., poz. 650, ukazało się Rozporządzenie z dn. 30 października 1926 o częściowej zmianie rozporządzenia o ulgach celnych.

W myśl nowych przepisów, ulgi celne w wysokości 80% zniżki od cła autonomicznego przysługują przy przywozie niewyrabianych w kraju maszyn i aparatów nietylko wówczas, gdy stanowią część składową nowoinstalowanych oddziałów zakładów przemysłowych, lecz również, jeśli mają służyć do obniżenia kosztów, względnie zwiększenia produkcji przemysłowej i rolnej.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	500—550 zł
Alkohol metylowy techniczny	120 „
„ „ czysty 99%	250 „
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3 *	1,80 „
Azotniak mielony za 1 kg % N_2 *	1,60 „
„ granulowany za 1 kg % N_2*	1,80 „
Azotan amonowy *	113 „
Benzol handlowy 90%	105 „
„ czysty	120 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Fenol	220 „
Formalina 30%	230 „
Gliceryna farmaceutyczna	530 „
„ techniczna	500 „
Karbid	58—62 „
Klej kostny	200 „
„ skórny	250 „
Kwas azotowy 40° Bé, w przel. na 100% HNO_3*	90 „
„ mrówkowy 85%	w złocie 150 „
„ siarkowy 66° Bé	w złocie 6,89 „
„ solny bez arsenu	13 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Naftalin surowy prasowany	35 „
„ czysty w łuskach	57,50 „
Oleina zwierzęca	315 „
Oleum 20%	w złocie 10,55 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	20 „
Smoła preparowana	29,50 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62 %*	w złocie 55 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	12 „
Stearyna	320 „
Superfosfat 16%	14,40—16,64 „
Terpentyna	110—200 „
Toluol czysty	120 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Prenumerata kwartalna **zł. 3.50.** Cena zeszytu pojedynczego **zł. 0.60.**
Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Ceny ogłoszeń: Cała strona zł. 150. Pół strony zł. 80. Ćwierć strony zł. 45. Jedna ósma strony zł. 30. Wiersz jednoszpaltowy zł. 5 Ogłoszenia drobne „Produkty wytwórczości krajowej", tekst trzywierszowy kwartalnie zł. 30; wiersz dodatkowy zł. 5. Członkowie Związku otrzymują od cen powyższych rabat.

Wydawca: w imieniu Związku Zawodowego Wielkiego Przemysłu Chemicznego — Dyrektor Związku, inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11.